



Pojęcie przestępstwa i jego struktura

Joanna Brzozowska

Katedra Prawa Karnego Materialnego

art. 1 k.k.

§ 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia **czyn zabroniony pod groźbą kary** przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

§ 2. Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego **społeczna szkodliwość jest znikoma.**

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać **winy** w czasie czynu.

art. 115 § 1 k.k.

- § 1. Czynem zabronionym jest **zachowanie** o **znamionach określonych w ustawie karnej.**

Definicja przestępstwa

Zachowanie się człowieka będące czynem realizującym znamiona określone w ustawie karnej, naruszające – przy braku jakichkolwiek okoliczności usprawiedliwiających – normę sankcjonowaną, czyli **formalnie bezprawnym, społecznie szkodliwym w stopniu wyższym niż znikomy, a zatem karygodnym, zawinionym, zagrożonym karą w ustawie.**

Przestępstwo jako czyn człowieka

- Trzy koncepcje czynu:
 - Naturalistyczno-kauzalna
 - Socjologiczna
 - Finalistyczna koncepcja czynu

Czyn, to psychicznie sterowane zewnętrzne zachowanie się człowieka.

Funkcje pojęcia czynu

- Gwarancyjna – ma stanowić zabezpieczenie przed karaniem za grzeszne myśli lub szkodliwy styl życia;
- Definitywna – czyn jest pojęciem nadrzędnym nad działaniem i zaniechaniem;
- Normatywna – wynika z faktu użycia wyrazu „czyn” w ustawie karnej

Zaniechanie
(nasze
oczekiwania +
powinność
ciążąca na
sprawcy)



Działanie
(dostrzegalne)



Czyn

Materialna cecha przestępstwa



Spółeczna szkodliwość charakteryzuje określonego rodzaju zachowania niezależnie od tego, czy została dostrzeżona i prawidłowo oceniona przez ustawodawcę.

Materialna cecha przestępstwa

- Nie tylko **kategoria jakościowa**, czyli jakie zachowania są społecznie szkodliwe, oceniane ujemnie, ale również
- **Kategoria ilościowa** podlegająca kwantyfikacji, bowiem podlega stopniowaniu („znikoma społeczna szkodliwość”, „nieznaczna społeczna szkodliwość”)

- **„nie każdy czyn karalny realizujący znamiona czynu zabronionego uznajemy za karygodny. Karygodne są tylko takie czyny, które osiągnęły wyższy niż znikomy stopień społecznej szkodliwości”**

A. Zoll (w:) G. Bogdan (i in.), *Kodeks karny. Część ogólna...*, 2004, s. 36-37

Koncepcje kręgu okoliczności branych pod uwagę przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości

- Przedmiotowa (wszystko to, co jest dostępne dla obserwatora wprost);
- Przedmiotowo-podmiotowa (jw. Plus to, co siedzi we wnętrzu sprawcy)
- Kompleksowa (jw. Plus to, co dotyczy samego sprawcy, ale nie pozostaje w bezpośrednim związku z czynem)

Kwantyfikatory społecznej szkodliwości czynu

Przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia.

Przestępstwo jako czyn zabroniony

- Art. 115 § 1 – czyn zabroniony, to zachowanie człowieka o znamionach określonych w ustawie karnej.
 - Możliwość odróżnienia zachowania zakazanego od niezakazanego (dozwolonego)
 - Warunkiem realizacji przez czyn znamion czynu zabronionego jest naruszenie zakazu lub nakazu zawartego w normie sankcjonowanej.
 - Nawiązanie do zasady *nullum crimen sine lege certa*

Przestępstwo jako czyn zabroniony

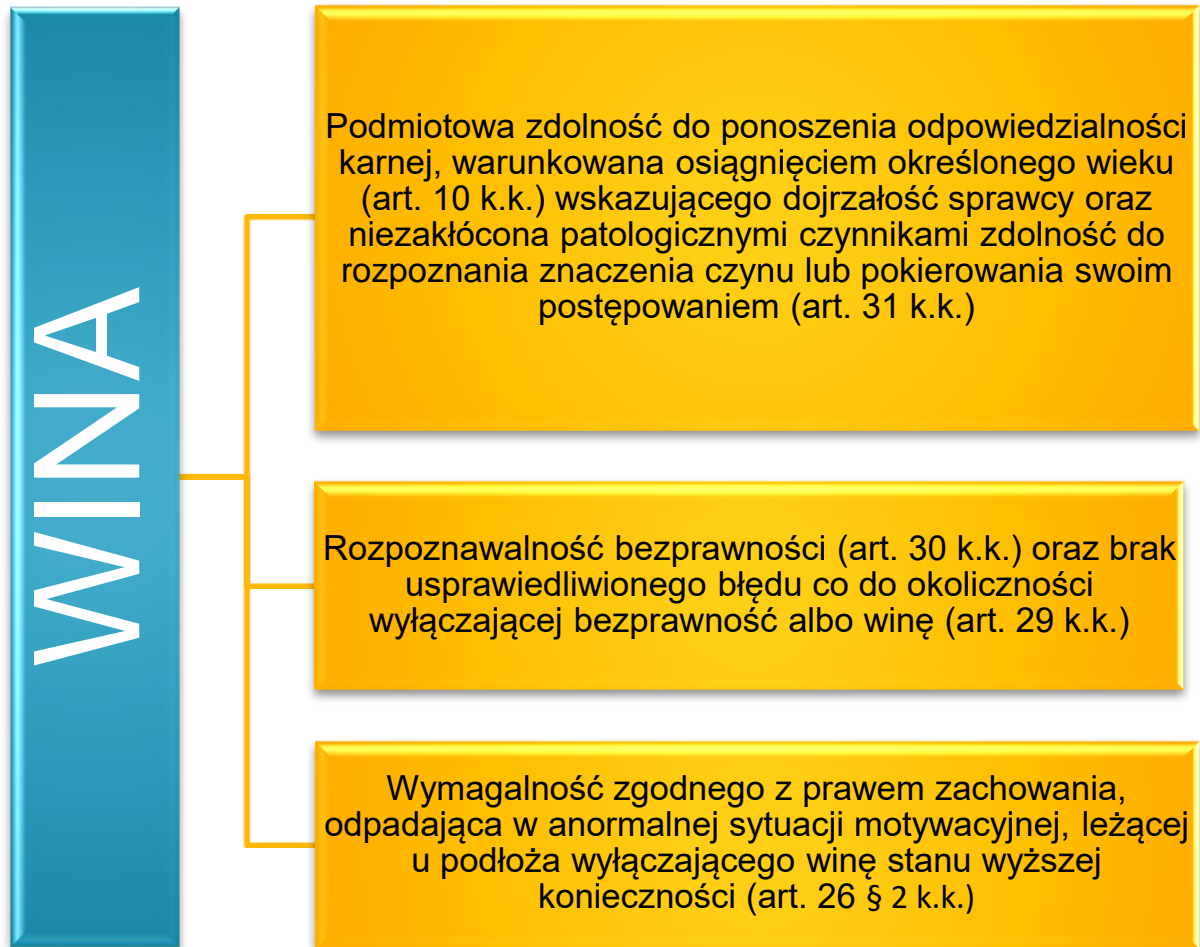
- Czyn zabroniony a czyn bezprawny
 - Pomimo realizacji znamion typu czynu zabronionego, a przy tym wystąpienie okoliczności kontratypowych – brak bezprawności
- Bezprawność, to sprzeczność z normą, naruszenie zakazu lub nakazu zawartego w prawie
- „Sprzeczny z normą sankcjonowaną będzie tylko taki czyn, który narusza lub co najmniej naraża na niebezpieczeństwo dobro prawne i jednocześnie narusza wykształconą przez wiedzę i doświadczenie regułę postępowania z tym dobrem”.

A. Zoll [w:] A. Zoll (red.) *Kodeks karny. Część ogólna, t. 1, Warszawa 2012, s. 48*

Przestępstwo jako czyn zawiniony

- Oddzielenie winy od strony podmiotowej przestępstwa – umyślności i nieumyślności;
- Odpowiedzialność karna tylko za czyn zawiniony;

Przesłanki przypisywania winy



Przestępstwo

Zachowanie się człowieka będące **czynem**:

a) realizującym znamiona określone w ustawie karnej,

b) naruszającym - przy braku jakichkolwiek okoliczności usprawiedliwiających - normę sankcjonowaną, czyli formalnie **bezprawnym**,

c) społecznie szkodliwym w stopniu wyższym niż znikomy, a zatem **karygodnym**,

d) zawinionym,

e) zagrożonym karą w ustawie.

J. Giezek [w:] J. Giezek (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Wyd. II*, Lex/el.